آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی در پیامی به سی و هفتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی

اختلاف‌افکنی و بهره‌گیری از تفاوت‌های مذهبی حربه دشمن، برای تضعیف جامعه ایمانی

سی‌وهفتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی با موضوع «همکاری‌های اسلامی برای دستیابی به ارزش‌های مشترک» با پیام آیات عظام؛ مکارم شیرازی و جوادی آملی، سخنرانی آیت‌الله اعرافی مدیر حوزه‌های علمیه کشور، حجج‌اسلام والمسلمین؛ رئیسی رئیس‌جمهور، شهریاری دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و با حضور۱۱ نفر از نخبگان و اندیشمندان از ۴۱ کشور جهان، از ۶ تا ۱۱مهرماه به‌صورت وبیناری و حضوری برگزار شد. بخش حضوری این کنفرانس از نهم تا یازدهم در سالن اجلاس سران کشورهای اسلامی در تهران، و بخش وبیناری کنفرانس نیز از ششم تا یازدهم برگزار شد. همچنین میهمانان و شرکت کنندگان در این کنفرانس، ۱۱ مهر با امام خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی دیدار کردند و از رهنمودهای ایشان در راستای وحدت و همگرایی جهان اسلام بهره‌مند شدند.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی، پیام معظم‌له به این شرح است:

بسم‌الله الرحمن الرحیم

﴿إن هذه أمتكم أمةً واحدةً وأنا ربكم فاعبدون﴾

در ابتدا لازم است، میلاد پرنور و برکت رسول اعظم و نبی اکرم ﷺ را به همه مسلمانان و به‌خصوص میهمانان گرامی تبریک و تهنیت عرض نمایم و از مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی و دبیر محترم آن که اسباب برگزاری چنین مجلسی را فراهم نموده‌اند و علماء، دانشمندان و میهمانان محترم که در این مجلس شرکت کرده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

سالیان متمادی است که این همایش‌ها و گردهمایی‌های همانند آن، در کشور اسلامی ما برگزار می‌گردد و شرکت‌کنندگان در فضایی آرام و دوستانه در کنار یکدیگر و همراه با اخوت و برادری، به بررسی مسائل و مشکلات می‌پردازند و هرگز اختلاف‌نظرها و تعدد و تکثر دیدگاه‌ها، مانع از گفت‌وگو و تعامل نمی‌گردد؛ بی‌تردید چنین همراهی و هم‌فکری، می‌تواند الگویی مناسب برای سایر جوامع اسلامی با همه تنوع‌ها و تکثرها باشد.

به نظر می‌رسد، دلیل چنین امری را باید در وجود ارزش‌های مشترک پیگیری کرد؛ چه ارزش‌های انسانی و چه ارزش‌های دینی که التزام و تعهد به آن، از تندروی و عدم تحمل مخالف جلوگیری کرده، راه را بر زندگی مسالمت‌آمیز همراه با احترام به هم‌نوع و هم‌کیش هموار می‌سازد.

باید توجه داشت که دشمن در طول تاریخ، بهترین حربه برای تضعیف جامعه ایمانی را اختلاف‌افکنی و بهره‌گیری از تفاوت‌های مذهبی، قومی و فکری قرار داده و هیچ‌گاه از این نقشه شوم دست برنداشته است؛ از این‌رو لازم است، مسلمانان نیز، با هوشیاری کامل لحظه‌ای از آن غافل نشوند.

یافتن ارزش‌های مشترک، تبیین و معرفی آنها به مسلمانان و دعوت به رعایت و التزام به آن‌ها، مهمترین راه تداوم همبستگی و تقریب میان مسلمانان است.

اکنون که شعار اصلی این همایش نیز «همکاری برای دستیابی به ارزش‌های مشترک» است، فرصت ارزشمندی به دست آمده تا با هم‌فکری اندیشمندان و عالمان جهان اسلام، از درون منابع و مصادر اسلامی، این مشترکات استخراج گردیده، به مسلمانان معرفی گردد تا در پرتو آن، جوامع اسلامی بیش از پیش به سوی همبستگی و در یک کلمه رسیدن به «امت واحده» گام بردارند که این مهم، تنها به دست اندیشمندان اسلامی قابل تحقق می‌باشد.

این‌جانب بار دیگر ضمن تشکر از همه بزرگوارانی که در این همایش شرکت کرده‌اند، عزت و اعتلای بیش از پیش اسلام و تعالی مسلمانان در سرتاسر جهان را از خداوند عزوجل خواستارم و امیدوارم، کاستی‌های موجود، با همت و تلاش همگان مرتفع گردد. بمنه و کرمه إنه ولی قدیر.

قم – ناصر مکارم شیرازی/ ربیع الاول ۱۴۴۵

• وحدت در سایه توحید و اعتقاد به اسمای حسنای الهی و مسئله معاد و مانند آن حاصل می‌شود

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی علوم وحیانی اسرا، دومین روز از همایش سی و هفتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی با پیام تصویری حضرت آیت‌الله جوادی آملی و برگزاری «نشست مجمع عمومی»، ۱۰مهر در سالن همایش‌های صدا و سیما برگزار شد. متن پیام به این شرح است:

أعوذ بالله من الشیطان الرجیم/ بسم‌الله الرحمن الرحیم

«الحمد لله رب العالمین وصلی‌الله علی جمیع الأنبیاء والمرسلین والأئمة الهداة المهدیین وفاطمة الزهراء سلام‌الله علیهم اجمعین بهم نتولی ومن أعدائهم نتبرء الی الله».

مقدم شما بزرگواران، علما، نخبه‌ها، فرهیختگان و دانشمندان ارجمند را گرامی میدارم. هفته پربرکت وحدت را به همگان تهنیت عرض می‌کنیم. میلاد ذات مقدس پیامبر اعظم (علیه وعلی آله آلاف التحیة والثناء) را ارج می‌نهیم. امیدواریم ذات اقدس الهی به‌برکت این موالید آنچه خیر و صلاح و فلاح دنیای اسلام است، نصیب مسلمان‌ها بفرماید و از برگزارکنندگان این مراسم حق‌شناسی می‌کنیم و از همه بزرگوارانی که با ایراد مقال یا ارائه مقالت، بر وزن علمی این کنگره‌ها و همایش–ها و نشست‌ها افزوده و می‌افزایند، خدای سبحان به احسن وجه بپذیرد.

آنچه محور اصلی بحث است، آن است که با استفاده و بهره‌وری از ارزش‌های مشترک ادیان و مذاهب الهی وحدت را که ره‌آورد همه انبیاء و اولیای الهی علیهم‌السلام است، تحصیل کنیم و حراست نماییم.

مستحضرید که اختلاف زمینی است و وحدت الهی و آسمانی است. در گستره زمین، اعماق زمین، در معادن زمین، در دریاهای زمین و در کوه‌های زمین وحدت پیدا نمی‌شود. ذات اقدس الهی به رسولش می‌فرماید: ﴿لو أنفقت ما فی الأرض جمیعاً ما ألفت بین قلوبهم﴾؛ اگر همه ذخائر زمین را صرف بکنی تا جامعه متحد بشود، مقدور شما نیست؛ زیرا وحدت آسمانی است و زمینی نیست. وحدت در سایه توحید و اعتقاد به اسمای حسنای الهی و مسئله معاد و مانند آن حاصل می‌شود. با داشتن زر و سیم، کوه معدن پیدا می‌کند؛ ولی جامعه متحد نخواهد شد: ﴿لو أنفقت ما فی الأرض جمیعاً ما ألفت بین قلوبهم﴾.

راز اینکه وحدت آسمانی است و زمینی نیست، آن است که موجودات زمینی با هم جمع نمی‌شوند؛ اما موجودات آسمانی همه باهم‌اند. در کتاب‌های آسمانی گرچه اختلاف مختصری هست؛ اما هیچ مخالفتی بین ره‌آورد کتاب‌های آسمانی پیدا نمی‌شود. انبیای الهی اختلاف برنامه‌ای دارند؛ ولی مخالفتی بین آنها نیست. رهبران الهی در یک دین ممکن است، اختلاف نظر داشته باشند؛ ولی مخالفتی بین آنها نیست. این بیان، اختصاصی به قرآن کریم ندارد که ﴿ولو کان من عند غیرالله لوجدوا فیه اختلافاً کثیراً﴾؛ صدر و ذیل تورات یکدست است، صدر و ذیل انجیل یکدست است، صدر و ذیل زبور داود علیه‌السلام یکدست است؛ چه اینکه صدر و ذیل قرآن کریم یکدست است.

پس بنابراین معارف قرآنی متحد است؛ چون از آسمان است نه از زمین ﴿ولو کان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافاً کثیراً﴾. اختلاف از زمین برمی‌خیزد، از آسمان نمی‌آید. ما دو کار باید انجام بدهیم: یکی اینکه برنامه‌های آسمانی را به‌دقت بفهمیم و بپذیریم؛ دوم برنامه‌های زمینی را به‌دقت رصد و مدیریت کنیم.

در قرآن کریم فرمود: آنچه در زمین است، من برای شما مسخر کردم. اگر صدر و ساقه زمین برای بشر تسخیر شده است، بشر کمبودی ندارد که در اثر کمبود و حرص و طمع و مانند آن، با یکدیگر اختلاف داشته باشند. جنگ جهانی اول و دوم و همچنین جنگ‌های نیابتی منطقه‌ها و زمان‌ها و زمین‌های مخصوص در اثر کوته‌فکری است. قرآن کریم فرمود: اختلاف زیان‌بار است. این بیان نورانی پیامبر (علیه و علی آله آلاف التحیة و الثناء) است: «إیاکم و البغضة... فإنها الحالقة للدین»؛ فرمود: شما مواظب باشید، اختلاف که با یکدیگر دارید، تیغی است که در دست شماست، یک؛ این تیغ زیر بوته‌های دین را می‌تراشد و اینها را از پای در می‌آورد و از پایه درمی‌آورد، این دو.

شما مستحضرید، اگر کسی در روز دهم در منا سرش را حلق کرد، به این زودی مو درنمی‌آید و اگر هر روز تیغ در دست او باشد و سر را حلق کند، مویی رشد نمی‌کند. در این حدیث نبوی وجود مبارک آن حضرت(علیه وعلی آله آلاف التحیة والثناء) فرمود: «إیاکم والبغضة... فإنها الحالقة للدین»؛ مبادا! با یکدیگر کینه داشته باشید؛ زیرا بغض و عداوت نسبت به یکدیگر تیغ تیز است که زیر دین قرار می‌گیرد و ریشه‌کن می‌کند و نمی‌گذارد این گل‌های دین بروید، این خوشه‌ها و شاخه‌های دین بروید. «إیاکم والبغضة... فإنها الحالقة للدین». این اختلاف زیر دین تیغ می‌گذارد.

بنابراین خطر مخالفت، بی‌دین شدن است و خطر بی‌دین شدن، سوخت و سوز جهنم است، گذشته از رسوایی دنیا؛ اما وحدت از آسمان نازل می‌شود. اینکه فرمود: ﴿واعتصموا بحبل الله جمیعاً﴾، این حبل و این طناب الهی به‌وسیله کتاب‌های آسمانی به زمین آویخته است، نه انداخته. قرآن و همچنین تورات و همچنین انجیل و همچنین زبور داود و هر نوشته‌ای از نوشته‌های الهی، اینها به زمین القاء شدند، نه انداخته. تجلی شده‌اند، نه تجافی. آویخته شده‌اند، نه انداخته. به زمین نینداخته‌اند که فاصله پیدا کند با آسمان؛ بلکه به زمین آویختند. این کتاب الهی در عین حال که در دست مردم است، طرف دیگرش در دست بی‌دستی خدای سبحان است. تورات این‌چنین است، انجیل غیرمحرف این‌چنین است، تورات اصیل این‌چنین است؛ لذا فرمود: ﴿واعتصموا بحبل الله جمیعاً﴾.

اگر آن معارف الهی که در کتاب‌های آسمانی است، اعتقاد به وحدانیت خدا، ابدیت خدا، ازلیت خدا، جریان معاد، حقانیت قیامت و مانند آن، در دل‌ها مستقر بشود، هرگز جامعه به جان هم نمی‌افتد. نه جنگ جهانی اول و دوم پیش می‌آید و نه جنگ‌های نیابتی و نه اختلافات دیگر.

پس آنچه که به‌نام وحدت است، در آسمان است و آنچه که نازل می‌شود، به‌نحو آویختن است، نه به‌نحو انداختن. به‌نحو تجلی است، نه به‌نحو تجافی؛ یعنی در عین حال که در بالا هست، در پایین هم حضور دارد و برای اینکه روشن بشود، انسان می‌تواند آسمانی بیندیشد؛ به انسان یک فکری داد که آن الهی فکر می‌کند، قلبی داد که الهی فکر می‌کند. فرمود: شما باید به بهترین وجه زندگی کنید و زندگی به بهترین وجه، در سایه وحدت است؛ نه در سایه مخالفت با یکدیگر، نه در سایه جنگ و ریخت و پاش و کارهای نظامی. در سایه گذشت و ایثار است. شما برای اینکه بتوانید خوب زندگی کنید، باید به دو نکته توجه کنید: یکی اینکه هیچ کمبودی در جهان خلقت و نظام سپهری نیست. شما هرچه بخواهید عمر بکنید، عمر طولانی آن‌قدر امکانات در جهان هست که همه شما را تأمین می‌کند. این اصل اول.

اصل دوم آن است که آنچه که در نظام هستی است، خدا آن را مسخر شما قرار داده است. نه انسان حق دارد، بگوید: من نمی‌توانم! نه هیچ موجود آسمانی یا زمینی دیگر حق دارند که بگویند: من تابع خواسته انسان نیستم! هر دو امتناع ممنوع است. اگر انسان حق ندارد که بگوید من نمی‌توانم و اگر جهان حق ندارد که بگوید من مضایقه می‌کنم؛ بلکه هم انسان در اثر عنایت الهی توانمند است و هم جهان تسخیر شده است؛ بنابراین کمبودی نیست تا انسان به‌وسیله کمبود به جان یکدیگر بیفتد. البته آن طبع سیرنشدنی افراد طماع، مطلبی دیگر است که زمینه فساد را فراهم می‌کند.

بنابراین در قرآن آمده است که اتحاد و هماهنگی زمینی نیست؛]بلکه[آسمانی است: ﴿لو أنفقت ما فی الأرض جمیعاً ما ألفت بین قلوبهم﴾. آسمان بودن هم به این است که اگر کسی موحد بود، جز خدا به احدی اعتنا و اعتمادی نداشت، قلب و قالبش به فکر الهی است، خیر دیگران را هم می‌خواهد، یک؛ آنچه در نظام هست، خدا برای بشر خلق کرد، چه زمان چه زمین، فرمود: ﴿جعل لکم اللیل والنهار﴾ او شب و روز را برای شما خلق کرد. انسان باید شب و روزش را مدیریت بکند، برنامه‌های صحیح در شبانه‌روز داشته باشد که هم به کارهای فردی برسد و هم به کارهای جمعی. هم به آن خلوت کردن با ذات اقدس الهی بار یابد و هم با مسائل اجتماعی دیگر، هم زمان را می‌تواند برنامه‌ریزی کند و زیرمجموعه خود بگیرد؛ چون فرمود: ﴿جعل لکم اللیل والنهار﴾، هم آسمان و زمین را که نظام سپهری‌اند، می‌تواند اساس قرار بدهد برای بهره برداری. اگر هیچ موجودی در آسمان نیست؛ مگر اینکه می‌تواند مسخر باشد و انسان می‌تواند او را تسخیر کند؛ بنابراین کمبودی در عالم نیست تا در اثر کمبودی جا یا زمان یا زمین، اختلافی پیش بیاید.

اگر حرص و طمع زائد باشد، او را باید با فضائل اخلاقی تربیت کرد؛ وگرنه هیچ موجودی در عالم نیست که خدا او را برای انسان خلق نکرده باشد. این ﴿خلق لکم ما فی الأرض جمیعاً﴾ یا «خلق لکم» آنچه در آسمان و زمین است یا «خلق لکم» آنچه در مجموع نظام سپهری است، اینها برای شما خلق شده است. پس بنابراین چیزی کم نیست تا انسان در اثر کمی آن مواد، با یکدیگر اختلاف کند.

همه چیز حتی زمان را باید مدیریت کند؛ چون فرمود: ﴿جعل لکم اللیل والنهار﴾. هم زمین را باید مدیریت کند، هم مجموعه نظام سپهری را؛ ولی در تمام این برنامه‌ریزی‌ها باید بداند، اختلاف در ره‌آورد الهی نیست. آنجا جز وحدت و هماهنگی چیز دیگری نیست و اتحاد و فضاگیری در متن دریاها نیست، زیرا جای کثرت است و جای لعن یکدیگر و جای تساوق و امثال ذلک است.

◉ گزارش خبری

نتیجه اینکه اتحاد یک امر الهی است و نازل می‌شود به‌نحو تجلی؛ نه به‌نحو تجافی و اختلاف، یک امر زمینی است و انسان هرگز با زمین‌نگری و گرایش به زمین و زمین‌محوری نمی‌تواند به اتحاد بار یابد و اما اگر آسمان‌نگری کند، هم می‌تواند اتحاد را حفظ کند، هم به سعادت دنیا و آخرت برسد.

من مجدداً مقدم شما را گرامی می‌دارم. آنچه خیر و صلاح و فلاح جهان اسلام است و رفاه مسلمین را تأمین می‌کند، به‌برکت قرآن و عترت فراهم بشود.

«غفر الله لنا ولکم والسلام علیکم و رحمة الله وبرکاته»

• گفتمان انقلاب اسلامی و محور مقاومت، اندیشه‌ای جز وحدت و همگرایی را تعقیب نمی‌کند

به گزارش خبرگزاری تقریب، آیت‌الله اعرافی، ۶ مهر در بخش وبیناری این کنفرانس، ضمن تبریک میلاد با سعادت رسول گرامی اسلام ﷺ و امام جعفر صادق علیه‌السلام اظهار کرد: برگزاری سالانه کنفرانس وحدت اسلامی به‌معنای پایبندی ایران و گفتمان انقلاب اسلامی به ارزش‌های متعالی وحدت است و حضور نخبگان و علمای بزرگ اسلام در این کنفرانس به‌معنی آن است که امروز امت اسلامی بیش از هر زمان دیگری، نیاز به یکپارچگی و وحدت دارد.

مدیر حوزه‌های علمیه کشور افزود: حقیقت آن است که ما امروز بیش از هر زمان دیگری نیازمند آن هستیم که به هویت امت اسلامی، معارف وحدت‌بخش و انسجام‌آفرین اسلام باز گردیم.

امام جمعه قم خاطرنشان کرد: زمانی‌که ما از وحدت اسلامی، همکاری‌ها، هماهنگی و هم‌افزایی سخن به میان می‌آوریم، می‌توانیم آن را در دو سطح بررسی کنیم. سطح اول، سطح عمیق و بنیادین وحدت و سطح دوم، لایه‌های عملیاتی و میدانی آن است.

وی ادامه داد: در موضوع وحدت، سه محور اساسی نیز وجود دارد که در آن علما و صاحب‌نظران باید قواعد و مبانی وحدت را تقویت کنند. اولین محور، مباحث کلامی است؛ در کلام اسلامی نگاه مسلمین باید به مسئله وحدت یکدست باشد و همه ما وظیفه داریم که به آراء و عقاید کلامی که ترمیم‌کننده زیرساخت‌های امت واحده اسلامی است، توجه داشته باشیم.

آیت‌الله اعرافی تصریح کرد: همه مذاهب اسلامی، ضمن حفظ نظرات و عقایدی که دارند، باید قواعد کلامی و فلسفی را که تأمین کننده وحدت امت اسلام است، اشاعه دهند.

مدیر حوزه‌های علمیه اذعان کرد: دومین محور، توجه به فقه اسلامی و فقه مذاهب است. بی‌شک در فقه اسلامی قواعد بسیار روشنی وجود دارد که همه امت اسلامی را به سمت یکپارچگی و انسجام دعوت می‌کند. سومین محور، رعایت اخلاق اسلامی است. بی‌تردید این سه ضلع مثلث مبادی و مبانی وحدت اسلامی؛ یعنی کلام، فقه و اخلاق، به‌وجودآورنده یک امت واحده و یک تمدن نوین اسلامی یکدست و یگانه خواهد بود.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم تأکید کرد: بر همه ما مسلمانان واجب است تا با همکاری و تعامل گسترده، قواعد مشترک را به‌دست بیاوریم. امیدواریم، سی‌و هفتمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی بتواند، مراکز علمی و نهادهای دینی امت اسلام را به سمت اقدامات بنیادی و عمیق در معانی و مبانی وحدت هدایت کند و همه مسلمانان را به سوی این کارهای مشترک بنیادی سوق دهد.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه کشور ادامه داد: محور دوم، محور میدانی و عملیاتی وحدت است. ما در این عرصه، هم باید موانع بر سر راه وحدت را تشخیص دهیم و هم، به راهکارهای عملیاتی برای زنجیره‌سازی امت اسلام و انسجام–بخشی به مسلمانان دست یابیم.

آیت‌الله اعرافی خاطرنشان کرد: یکی از موانعی که باعث می‌شود، از انسجام مسلمانان جلوگیری شود، عدم باور هویت اسلامی است و مسئله مهمی که باید برای آن چاره‌اندیشی شده و نشست‌های متعددی در زمینه آن برگزار شود تا حس یگانگی و عناصر هویتی مشترک اسلام برای مسلمانان و کشورهای اسلامی تقویت گردد.

مدیر حوزه‌های علمیه کشور تصریح کرد: مانع دیگر این است که امت اسلام، به ظرفیت‌ها و توانایی‌های جمعی خود، باور و اعتماد لازم را ندارد. اگر این نیروی عظیم اسلامی، امکانات، ظرفیت‌ها و استعدادهای خود را باور کند، آن زمان می‌توانیم، به سمت تجمیع و قدرت‌سازی حرکت کنیم.

عضو فقهای شورای نگهبان با بیان اینکه فقدان نقشه راه تولید قدرت جدید فکری، معرفتی، سیاسی و...، سومین مانع انسجام مسلمانان است، گفت: در این زمینه نیازمند نقشه راه قوی هستیم. ما در این مسیر ضعف‌هایی داریم که باید برطرف شود.

وی چهارمین مانع را نبود سازوکار برای حل مناقشات در جهان اسلام دانست و پنجمین مانع بر سر راه انسجام اسلامی را رواج اندیشه‌های افراطی برشمرد و گفت: اندیشه‌هایی که وحدت را نمی‌پذیرند، تمامی مسیرها را برای گفت‌وگو و تعامل می‌بندند. ششمین مانع وجود رژیم غاصبی همانند اسرائیل است که در قلب جهان اسلام قرار گرفته و موجب فتنه‌اندازی و تفرقه میان حکومت‌های اسلامی است.

آیت‌الله اعرافی اظهار کرد: در محور عملیاتی و میدانی، نیازمند همکاری‌هایی در سطح مراکز علمی و دینی هستیم.

مدیر حوزه‌های علمیه در پایان گفت: گفتمان انقلاب اسلامی و محور مقاومت، اندیشه‌ای جز وحدت و همگرایی را تعقیب نمی‌کند و دست آنها برای همبستگی به روی همه مسلمانان گشوده است. امیدواریم که این نشست‌ها راهی به آن سمت باشد.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین حمید شهریاری، دبیرکل مجمع تقریب مذاهب اسلامی نیز، ۷ مهر در بخش وبیناری این کنفرانس، تصریح کرد: گسترش گفتمان امت واحده، هدف اصلی ما در کنفرانس‌های وحدت بوده و هست؛ چراکه امت واحده یک مفهوم اسلامی و ذکرشده در قرآن است. این مفهوم را به‌عنوان آرمانی که جوامع اسلامی به سمت آن حرکت می‌کنند، انتخاب کردیم و در نهایت می‌توانیم، امیدوار باشیم که طرح‌هایی مثل اتحادیه کشورهای اسلامی این امکان را پیدا کند تا در صحنه حقیقی نمود یابد و شاهد آن باشیم که مرزهای کشورهای اسلامی کمرنگ شود.

ادامه در صفحه ۹